

مقطع تحصیلی: کارشناسی ■ رشته معماری ترم دوم سال تحصیلی: ۱۳۹۸ - ۱۳۹۹ نام درس: هنرهای سنتی ایران نام و نام خانوادگی مدرس: مهرا ن رضایی آدرس email مدرس mehranrezaei056@gmail.com تلفن همراه مدرس: ۰۹۱۲۵۶۱۶۲۴۴
جزوه درس هنرهای سنتی ایران مربوط به هفته : جلسه اول ■ text: دارد ■ ندارد □ voice: دارد □ ندارد ■ power point: دارد □ ندارد ■
<p>مفهوم هنر</p> <p>در زبان سانسکریت ترکیبی از دو کلمه ، سو به معنای (نیک) و نره به معنای (زن) و نر به V معنای (مرد) است .</p> <p>در زبان اوستایی سین به ها تبدیل شده و واژه هنر ایجاد شده است V .</p> <p>در زبان پهلوی یا فارسی میانه به شکل امروزی هنر در آمده که به معنی انسان کامل و فرزانه است V .</p> <p>در ادبیات ایران در دوره اسلامی این معنا دوباره دگرگون شده و هنر به معنای کمال ، فضیلت ، V هوشیاری ، تقوا ، دانش و کیاست بکار رفته است .</p> <p>در واقع هنر:</p> <p>اثر و کاری که از تصور و آفرینش انسان شکل یافته است § .</p> <p>الزاماً با زیبایی همراه نیست ولی با خلاقیت انسان همراه است § .</p> <p>در معنای عام و انتزاعی به هرگونه فعالیتی اشاره دارد که هم خودانگیزخته و هم مهارشده باشد § .</p> <p>بنابراین، هنر از فرایندهای طبیعت متمایز است : در این معنا تمامی ابداعات و ساخته های مبتنی § بر قوه ی خلاق هی بشری در زمره ی هنر قرار میگیرد .</p> <p>هنر در معنای مشخص، به فعالیتهایی چون نقاشی، پیکره سازی، طراحی گرافیک، معماری، § موسیقی، شعر، رقص، تئاتر و سینما اطلاق میشود .</p> <p>تعاریف هنر از دیدگاههای مختلف</p> <p>هنر عبارتست از کیفیت بیان و اداء یک مطلب به شکلی زیبا و ظریف و توأم با ذوق در هنر اصل این که آن هنرمند یک پیام و مقصود و مضمونی در ذهن داشته باشد و بخواهد آنرا به مخاطبین خودش تعلیم بدهد و به ذهنها و دلها برساند و در آن رسوخ بدهد و دوم اینکه این کار را با ظرافت و زیبایی و بصورت جاذبه دار انجام دهد که این را ما هنر می گوئیم. محتوای حقیقی هنر باید روح تقوی و طهارت را در انسانها زنده کند و ما که از هنر استفاده می کنیم باید مواظب باشیم که آن خنجر تیز آبدیده هنر در ما آن حقیقت و جوهر ارزشمند تقوی را در هم نشکند و نابود نکند . هنر در صورتی ارزش دارد که یک محتوایی داشته باشد و یک چیزی را بیاموزد خطی را که مردم آن را تعقیب می کنند روشن می کند در کل برای سعادت و رستگاری مردم یک عامل باشد این هنر را هنر متعهد می نامند. حافظ شیرازی تنها هنرمند نیست بلکه معارف بلندی نیز در کلمات او وجود دارد این معارف فقط با هنرمند بودن بدست نمی آید بلکه پشتوانه ای فلسفی و فکری لازم دارد . کار هنر با محتوی پایان نمی یابد قالب نیز ارزش بسیار دارد ظرف نازیبا مظروف زیبا را زشت جلوه می دهد . هنرمند هم در فرم و قالب هنر خود و هم در قالب مضمون تعهد دارد .</p> <p>هر ایده ، اندیشه و انقلابی که در قالب هنر ننگجیده، ماندنی نخواهد بود .</p> <p>نام توصیف ارسطو هنر تقلیدی از طبیعت است</p>

تولستوی هنر انتقال تجربه شخصی هنرمند و سرایت دادن این احساس به دیگران است. هگل هنر کوششی برای ایجاد زیباییست.

هانری

برگسون

هنر صرفاً مشاهده مستقیم واقعیت است.

دسته بندی هنرهای در دوران گذشته:

- 1- هنرهای زیبا، که در خدمت هیچ مقصود عاجل نیست و فرآورده ی آن ارزشی در درون خود دارد: موسیقی - هنرهای دستی - هنرهای ترسیمی - ادبیات - معماری - هنرهای نمایشی.
- 2- هنرهای سودمند (هنرهای کاربردی)، دارای هدفی فراتر از خود [۱] اثر هنری میباید. مانند سفالینه ی منقوش. در فضاهای آموزشی و دانشگاهی هنرها را به سه دسته تقسیم میکنند: که شامل هنرهای سمعی و شنیداری همچون شعر و موسیقی 1- (phonetic arts) هنرهای آوایی میباید.

هنرهای مبتنی بر طرح که اساساً حس بینایی را مخاطب قرار میدهند 2- (visual arts) هنرهای بصری مانند: نقاشی، پیکره سازی، معماری، و هنرهای مشتق مثل گرافیک، طراحی صنعتی و طراحی داخلی (در نیز مطرح است که در حقیقت به معنی هنرهایی است که در آنها (plastic arts) اینجا هنرهای تجسمی ماده ی اولیه مجسم [۲] و شکل پذیر است مثل معماری و پیکرسازی. که ترکیب و تالیفی از هنرهای آوایی و هنرهای بصری هستند 3- (dramatic arts) هنرهای دراماتیک مانند تئاتر و سینما.

وجوه مشترک آثار هنری

1. تخیل به عنوان مهمترین عامل در شکل گیری اثر هنری است؛

2. آثار هنری از عاطفه و احساس هنر سرچشمه می گیرد نه از تفکر منطقی و عقلانی او؛

3. چند معنای بودن و چند منشوری بودن وجه مشترک سوم تمام آثار هنری است به این معنا که آثار هنری از تخیل و عاطفه سرچشمه می گیرد و نمی تواند معنای تک بعدی داشته باشد از این رو است که هر کس در برابر آثار هنری می ایستد دریافت و استنباط خاص خودش را دارد.

هنر و زیبایی از دیدگاه شهید مطهری

زیبایی را نمی توان تعریف کرد. شکی در وجود زیبایی نیست حتی اگر انسان آن را درک نکند.

انواع زیبایی: محسوس (زیبایی های طبیعی) - معقول (در نهایت حس و تخیل است و تنها عقل انسان قادر به درک آن است) - معنوی (بر اساس قوه تخیل است. صورت های ذهنی و حسنات اخلاقی: گذشت)

فعل زیبا فاعل را زیبا می سازد.

حس ناشی از ابزار مادی و حواس پنجگانه است و احساس ناشی از قوه تخیل و دل و عنصری ذهنی است. مانند شعر و موسیقی.

بنابراین صنایع شعری باعث زیبایی نمی شوند، بلکه معانی الفاظ روح انسان را جذب خود می کند. مثل فصاحت و بلاغت قرآن.

بندتو کروچه: زیبایی به مثابه یک حقیقت مستقل از انسان وجود خارجی ندارد بلکه تفسیر انسان نسبت به هستی سبب دیدگاه های زشت و زیبا می شود. زیبایی صفت ذاتی اشیا نیست بلکه در نفس بیننده است.

هنرهای هفت گانه:

- 1- هنرهای دستی مانند مجسمه سازی ، قالی بافی ، منبت کاری ، شیشه گری و ...
- 2- هنرهای ترسیمی مانند خطاطی و نقاشی
- 3- هنر موسیقی – چهار رکن اساسی در هنر موسیقی وجود دارد که عبارتند از – سازنده ساز – خواننده – رهبر گروه – آهنگساز
- 4- هنر معماری هنری است که از طراحی ، نقشه کشی تا اجرای یک اثر هنری را شامل می شود و می خواهد فضا را به صورت سه بعدی برای بیننده ترسیم کند
- 5- هنر حرکات نمایشی : مثل حرکات آکروباتیک ، رقص و ...
- 6- هنرهای ادبیاتی : مثل شعر ، داستان ، فیلمنامه ، نمایشنامه و ...
- 7- هنر سینما ، فیلم و تئاتر : فیلم این قابلیت را دارد که تمام هنرهای شش گانه قبلی را می توان در آن نمایش داد به همین دلیل تاثیر بیشتری از سایر هنرها دارد
واقعیت های مهم درباره هنر:
- 1- هنر در زمان شکل می گیرد و وابسته به زمان است
- 2- نیروهای اجتماعی سیاسی مذهبی فرهنگی ، اقتصادی در هنر تاثیر شگرف دارند
- 3- هنر هدف دارد و ماند آینه تلاش می کند تا برگردان تصویری از جامعه و تاریخ باشد روابط عمومی نیز تلاش می کند تا آینه تمام نمای بیرون برای داخلی ها و داخل برای بیرونیها باشد و کلیه نیروهای اجتماعی سیاسی و مذهبی فرهنگی و غیره در آن تاثیر دارند
- 4- جامعه بدون هنر پژمرده و مرده است
- 5- روابط عمومی از دل هنر پدید می آید و هر دو از یک جنس به شمار می روند روابط عمومی شاخه ای از هنر نیست بلکه روابط عمومی عین هنر است
- 6- چنانچه جامعه ای از آثار هنری خالی باشد در زندگی فردی و اجتماعی آن خلاء عظیمی بوجود خواهد آمد همانگونه که روابط عمومی را حذف کنیم زندگی موازنه خود را از دست می دهد زندگی بدون رنگ و شعر بدون معماری بدون نقاشی بدون موسیقی سینما و تئاتر و دیگر ابزارهای هنری ، ناقص است و کمبود آن انسان را در خلاء رها خواهد کرد
- 7- هنر ضرورت یک جامعه است ضرورتی است که در جهت رشد و باروری اندیشه ها و فرهنگ و زندگی جاری است
- 8- هر نوع هنری حتی اگر از نوع سطحی ترین هنرها باشد در صورتی که در خدمت فکر و اندیشه در آید قابل توجه است اما اگر هنر در خدمت فکر و اندیشه نباشد باید آن را فراموش کرد
- 9- هنر را نمی توان در قرنطینه نگه داشت هنر همیشه پابرجاست مثل یک کوه مقاوم و استوار است فرهنگ سازی می کند و زایش دارد
- 10- هنر باید ضمن حفظ جنبه های هنری خود پیشگام مردم و جامعه حرکت کند هنر نمی تواند پسگام مردم باشد حتی هنری که همگام با مردم باشد هنر واقعی نیست هنرمند باید بتواند از مردم پیشی بگیرد و به جامعه نگاه کند او باید پیش قراول باشد خطر کند جان ببازد و لذت جان باختن را در آگاه کردن مردم پیدا کند. جامعه را به سوی بالا و بالاتر هدایت کند هنرمندی که گام به گام مردم حرکت می کند هنرمند نیست دستگاه ضبط کننده است تکنولوژی است تصویر بردار و صدابردار است صنعت است هنرمند باید خلاقیت داشته باشد
- 11- هنر از دل مردم می جوشد اما هنرمند چیزی به مردم می دهد که یا نمی دانند و یا کمتر می دانند و معمولاً بی توجه از آن عبور کرده اند هنرمند در دل مردم مکث ایجاد می کند آنها را متوقف می سازد آنها را به تفکر دوباره وا می دارد آنها را به فکر خانه تکانی دل و اندیشه وا میدارد

12- آثار هنری تجارب انسانی است که شکل گرفته است و ما از دریچه حواسمان به آنها می نگرییم هر اثری بر اساس قواعد زمان و مکان و تمدن خاص بنا شده است روابط عمومی هنر است هنر درک این مفاهیم کارشناس روابط عمومی باید مثل هنرمند رفتار کند هنرهایی چون سینما تئاتر تلویزیون رادیو موسیقی شعر معماری نقاشی مجسمه سازی طراحی گرافیک کاریکاتور تقسیم بندی هنر از نظر پیشینه:

- 1- هنرهای سنتی مثل نقاشی خط و هنرهای دستی که از اول پیدایش بشر با وی همراه بودند و در گذشت قرون و اعصار تکامل یافته و عمدتاً شامل مفاهیم فرهنگی و مذهبی و آداب و رسوم را در بر می گیرد
- 2- هنرهای مدرن باید هنرمند قالبهای نو و جدیدی پیدا کند به نحوی هنرمند را وادار به نوگرایی می کند مثل شعر نو در برابر شعر کلاسیک هدف آن مثل هنرهای سنتی فقط ارائه لذت برای مخاطب نیست بلکه اهداف دیگری را در نظر دارد هنر مدرن با مسائل مذهبی به شدت مخالفت دارد هنری است عقل گرا خردگرا و معتقد است عقل و خرد می تواند انسان را به خوشبختی و سعادت برساند به موضوعات ارمانیسم (انسان گرایی) خیلی اعتقاد دارد و انسان را در صدر همه کارهای خود قرار می دهد و انسان را موضوع مطالب و تجزیه و تحلیل خود قرار می دهد
- 3- هنرهای پست مدرن: این مکتب، مکتب مدرن را قبول ندارد و مخالف شدید آن است چرا که معتقد است خرد و عقل بشر را به خوشبختی و سعادت نرسانده است چیزی به نام حقیقت جامعه و عینیت وجود ندارد و مخالف آن است یعنی نسبی گرا است و معتقد است موضوع را باید در ظرفیت خود بررسی کرد مخالف سلطه انسان روی محط زیست است مخالف برتری گرایی است و می گوید هر چیزی را عمومی و محلی بررسی کرد.

صنایع دستی و هنرهای سنتی

یکی از افتخارات هر ملت و کشوری، صنایع بومی و دستی آن کشور است. چرا که این صنعت و به عبارتی این هنر - صنعت بی بدیل و بی رقیب حاصل ذوق و هنر، سلیقه، ابتکار و خلاقیت هنرمندان و صنعتگران عزیز است که صبورانه آداب، سنن و رسوم و در یک کلام پیام فرهنگی نسل ها را در محصولات تولیدی شان متجلی کرده و از آن پاسداری می نماید. ویژگی های ارزنده دیگری که در این گونه صنایع موجودند از قبیل (ملی، غیر وابسته، قابلیت ایجاد و توسعه در کلیه مناطق شهری، روستایی و عشایری، عدم نیاز به کارشناسان خارجی، دسترسی آسان به مواد اولیه و ابزار کار مختصر و ارزان، ارزش افزوده بالا، عدم نیاز به سرمایه گذاری زیاد، بستر ساز صنعت گردشگری، عدم آثار مخرب زیست محیطی، ایجاد درآمد مکمل، قدرت اشتغال زایی و .. مسئولین و دست اندر کاران را داشته تا با عزمی جدی زمینه رشد و اعتلای این صنعت را آماده نمایند. از این جمله زیبا میتوان پی به راز ماندگاری صنایع دستی برد در واقع صنایع دستی اصلی ترین سند هویت تاریخی ملت هاست چرا که بخشی از میراث فرهنگی ماست. نسل امروزی ما باید بداند که از چه پیشوانه فنی، تکنیکی و هنری برخوردار بوده است تا به راحتی خود را در هجده فرهنگ غریبها نبازد و دل به ارزش های بیهوده آنان نبندد و اسیر پدیده از خود بیگانگی یا الیناسیون نگردد.

4میلیارد دلار / ۱۴ / میلیارد دلار به سال است که از رقم مذکور ۴ تا ۵ / حجم تجارت جهانی صنایع دستی 14تا ۵ مربوط به فرش و بقیه به دیگر اقلام صنایع دستی اختصاص دارد. کشور چین با ۵ میلیارد دلار صادرات سالانه در راس کشورهای صادر کننده صنایع دستی قرار دارد. صادرات صنایع دستی طی دوره ۱۳۷۳ تا ۱۳۷۸ نشان می دهد سهم صادرات صنایع دستی از کل این گروه در سال ۱۳۷۳ حدود ۳٪ می باشد و این کاهش یافته است. از سال (World craftscouncil(w.c.c)) سهم در سال ۱۳۷۸ به ۲۵٪ وابسته به 1964 نیز شورای جهانی صنایع دستی سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو) در ژنو تاسیس

شد که هدف اساسی آن کمک به بالا بردن سطح اطلاعات تخصصی صنعتگران در سراسر جهان و ایجاد هماهنگی لازم در سیاست توسعه صنایع دستی کشور های عضو از طریق تهیه و انتشار نشریات علمی و آموزشی، تشکیل کنفرانس ها و سمینارهای مختلف جهت بحث و تبادل نظر در زمینه های اقتصادی، فنی و فرهنگی، صنایع دستی می باشد. به لحاظ این اهمیت شورای جهانی صنایع دستی در نخستین کنگره جهانی در روز دهم ژوئن سال ۱۹۶۴ میلادی با شرکت استادان دانشگاه، صنعتگران و هنرمندان بیش از ۴۰ کشور جهان در نیویورک برگزار شد و به عنوان یکی از نهادهای وابسته به یونسکو به تصویب رسید. در ایران نیز بیستم خرداد هر سال که مصادف با دهم ژوئن می باشد به نامگذاری گردید و حتی دهه پایانی قرن بیستم از سوی نام توسعه فرهنگی نامگذاری شد و توجه را بیش از پیش « روز جهانی صنایع دستی » سازمان ملل متحد دهه به پرورش استعداد ها و شکوفایی خلاقیت ها در زمینه صنایع دستی و بومی کشورها معطوف نمودند. از آنجا که صنایع دستی صنعتی چند بعدی و یا چند وجهی است لذا غیر از جنبه های هنری و فرهنگی از نظر اقتصادی و اجتماعی نیز حائز اهمیت است. سهم صنعت خودروسازی و ۲ و ۲ درصد بوده در حالیکه سهم پتروشیمی علی رغم سرمایه گذاریهای کلان در تولید ناخالص ملی به ترتیب ۷ صنایع دستی در تولید ناخالص میلی ۳ درصد می باشد. ویژگیهای بارز و انکار ناپذیر این هنر صنعت باعث شده که تمامی کشورها، چه کشورهای در حال توسعه و یا کشورهای پیشرفته ناگزیر از لحاظ نمودن نقش این صنعت در برنامه های اقتصادی اجتماعی خود باشند. تمدن چند هزار ساله ایران، میراث ماندگار بسیاری برای ما، مردم امروز این کشور کهن به یادگار گذاشته که مجموعه این میراث، هویت تاریخی و ملی ما را تشکیل می دهد. این میراث، مظاهر و جلوه های متنوع و متعددی دارد که هر یک از آنها به نحوی، گذشته درخشان و تمدن باستانی این مرز و بوم را بازگو می کند. یکی از این مظاهر که در شاخه های متنوعی خود نمایی می کند و بازگو کننده ی هویت و ذوق و هنر ایرانیان است، صنایع دستی است، بنابراین: ۸

صنایع دستی از جمله فعالیت هایی است که در آن نیروهای جسمانی و روحی انسان دارای نقش ۷ اساسی است.

صنایع دستی در شمار صنایع ملی و ناوابسته ای است که به هیچ وجه نیازمند کارشناس و متخصص ۷ خارجی نیست و مواد اولیه مورد مصرف در آن ساده و به آسانی و ارزانی قابل تامین است فعالیت در اکثر رشته های صنایع دستی محتاج ابزار و وسایل چندان پیچیده و سرمایه زیاد نیست و در واقع ذوق و استعداد و مهارت صنعتگر اصلی ترین و مهمترین عامل تولید به حساب می آید. صنایع دستی، خصوصا در مناطق روستایی یکی از عوامل مکمل اقتصاد کشاورزی بوده و مانع ۷ مهاجرت های دائمی یا فصلی آنها می شود.

صنایع دستی بازتابی از تاریخ و تمدن هر قوم و ملت بوده و می تواند نقش موثری در زمینه تبادل ۷ و انتشار فرهنگ ها و سنن مناطق مختلف کشور باشد.

صنایع دستی به مجموعه ای از هنر یا صنعت ها گفته می شود که بطور کلی عمده با استفاده از ۷ مواد اولیه بومی کشاورزی و انجام قسمتی از مراحل اساسی تولید به کمک دست و ابزار دستی ساخته میشود که در آن ذوق هنری و خلاقیت فکری صنعتگر تجلی یافته و همین وجه تمایز آن با تولیدات ماشینی یا کارخانه ای است.